

одна з найдоступніших і переконливих форм пізнання української культури у даному випадку українсько-молдовського порубіжжя. І якщо спробувати відповісти на запитання, а що ми очікуємо від цього народознавчого заходу, то відповідь прямо чи опосередковано стосуватиметься насамперед таких ключових питань, як вивчення, збереження, популяризація звичаєво-обрядової культури, адже вона є однією із засадничих цінностей, існування українців, укріплення національної ідентичності після століть нав'язаного ззовні процесу мовної і культурної асиміляції.

Разом з тим, не слід забувати, що українська народна культура варіативна і традиційна культура Південно-Східного Поділля, до складу якого входить і Кодимщина, є одним із таких етнокультурних варіантів. Відтак важливо, щоб народознавча просвітницька практика базувалася не на узагальнених компілятивних сценаріях, а на зрозумілій українцям обрядовості регіону, в якому вони проживають.

Нємченко І. В., Чепіженко В. В.

УДК 92:929БОНДАР

IN MEMORIAM ДО 80-ЛІТТЯ РИММИ ДМИТРІВНИ БОНДАР

12 листопада 2017 р. виповнилося б 80 років доценту кафедри історії стародавнього світу та середніх віків Одеського національного університету імені І. І. Мечникова Риммі Дмитрівні Бондар – історику-антикознавцю, археологу, педагогу.

Р. Д. Бондар народилася 12 листопада 1937 р. у с. Ільїно Великолукської області РРФСР. У 1959 р. закінчила історичний факультет Одеського державного університету імені І. І. Мечникова, отримавши диплом з

відзнакою. Двадцятидворічною дівчиною вона була направлена до м. Вознесенськ Миколаївської області, де викладала історію в місцевому інтернаті та займала посаду заступника директора. Три роки по тому, повернувшись до Одеси, Р. Д. Бондар працює в Одеському археологічному музеї АН УРСР, приймає участь в Роксоланівській археологічній експедиції ОДУ під керівництвом доцента М. С. Сініцина (1958-1961), Тірській археологічній експедиції під керівництвом О. І. Фармаковського (1962 р.), розкопках с. Южне ОАМ під керівництвом О. Г. Сальникова (1962 р.), Орловській археологічній експедиції Одеського археологічного товариства під керівництвом І. Д. Головка (1963 р.) та багатьох інших.

Саме з Орловкою була пов'язана більша частина життя та вагомий пласт наукового доробку Римми Дмитрівни. Експедицію в «свою Орловку», як лагідно називала дослідниця археологічний пам'ятник, Р. Д. Бондар з перервами очолювала майже тридцять років (з 1964 по 1993 р.). Ще довгий час по тому орловці з пошаною згадували одеську вчену, а місце, де вона вела розкопки, і досі має в народі назву «Риммина гора».

У 1975 р. в Інституті археології Академії наук СРСР Р. Д. Бондар захистила кандидатську дисертацію на тему «Будівельна справа Нижньодунайського лімесу (Нижня Мезія, Дакія у I–II ст. н. е.)». Науковим керівником роботи був знаний археолог, історик-антикознавець, доктор мистецтвознавства В. Д. Блаватський. В 2013 році дисертаційне дослідження Р. Д. Бондар було опубліковане у вигляді монографії, на жаль, вже помертню. Основними напрямками наукової діяльності Римми Дмитрівни були історія Стародавнього Риму, антична археологія, фраккологія, а саме – історія та археологія римських провінцій Нижня та Верхня Мезія та Дакія, нижньодунайський лімес, фракійський гальштат, гето-дакійська культура, антична нумізматики.

Численні покоління студентів Одеського істфаку знали Римму Дмитрівну як висококваліфікованого та досвідченого викладача. На кафедрі історії стародавнього світу та середніх віків Р. Д. Бондар працювала з 1974 р. і до останнього дня життя, у 1974-1988 рр. – під керівництвом визнаного в світі історика-анти-

кознавця, візантиніста, епіграфіста та нумізмата П. Й. Каришківського. Римма Дмитрівна читала лекції та вела практичні заняття з історії Стародавнього Риму, історії Стародавнього Сходу та низки спеціальних курсів, як то: «Вступ до спеціалізації», «Культура Стародавнього Риму», «Етнодемографічна історія Європи» (присвячений історії дунайських провінцій Римської імперії) тощо. Серед студентів ходив кумедний фразеологізм: «Риммі – Рим», і сама Римма Дмитрівна часом жартувала, що займатися історією Стародавнього Риму їй було заповідано долею з огляду на її ім'я.

В житті людина доволі емоційна, Римма Дмитрівна на своїх лекціях, здавалось, насправді переживала події минулого, була їх свідком, настільки жваво звучала її розповідь. Деякі фрази Р. Д. Бондар ставали афоризмами у студентському середовищі. Так, одного разу, розповідаючи про бій поблизу м. Акцій, Римма Дмитрівна з повними щастя очима проскандувала: «В этой битве, ребята, наши победили!», маючи на увазі перемогу Октавіана над силами Антонія та Клеопатри.

Римма Дмитрівна активно керувала науковою роботою студентів, зокрема студентським науковим гуртком з історії стародавнього світу, що й досі діє на кафедрі. Написані під її керівництвом курсові та дипломні роботи, як правило, не тільки бездоганно відповідали академічним вимогам, а й були зразками наукового пошуку молодих істориків.

Творчий запал зберігався в душі Римми Дмитрівни, не дивлячись на тяжку хворобу, з якою вона боролася довгі роки. Р. Д. Бондар пішла з життя 18 жовтня 2011 р. Свій прах вона заповіла розвіяти над рідною її серцю Орловкою.